Čtvrtek 29. dubna 2021

P9_TA(2021)0148

Vražda Daphne Caruanové Galiziové a právní stát na Maltě

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 29. dubna 2021 o vraždě Daphne Caruanové Galiziové a právním státě na Maltě (2021/2611(RSP))

(2021/C 506/09)

Evropský parlament,

— s ohledem na články 2, 4, 5, 6, 7, 9 a 10 Smlouvy o Evropské unii (SEU),

— s ohledem na článek 20 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU),

— s ohledem na články 6, 7, 8, 10, 11, 12 a 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“),

— s ohledem na svá usnesení ze dne 15. listopadu 2017 ([1]), 28. března 2019 ([2]) a 16. prosince 2019 ([3]) o právním státě na Maltě,

— s ohledem na slyšení, výměny názorů a návštěvy delegací, které od 15. listopadu 2017 uspořádala Monitorovací skupina pro demokracii, právní stát a základní práva Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci,

— s ohledem na výměnu dopisů mezi předsedkyní Monitorovací skupiny pro demokracii, právní stát a základní práva a maltským předsedou vlády, z nichž poslední proběhla v dubnu 2021,

— s ohledem na rezoluci Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 2293 (2019) ze dne 26. června 2019 nazvanou „Vražda Daphne Caruanové Galiziové a právní stát na Maltě a za jejími hranicemi – zjištění celé pravdy“,

— s ohledem na zprávu o opatřeních v návaznosti na rezoluci Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 2293 (2019), kterou dne 8. prosince 2020 schválil Výbor pro právní záležitosti a lidská práva Parlamentního shromáždění,

— s ohledem na stanovisko Benátské komise ze dne 8. října 2020 týkající se deseti zákonů a návrhů zákonů provádějících legislativní návrhy, jimiž se zabývalo stanovisko CDL-AD(2020)006,

— s ohledem na zprávu Komise o stavu právního státu za rok 2020,

— s ohledem na rozsudek Soudního dvora EU ze dne 20. dubna 2021 ve věci C-896/19 Repubblika v Il-Prim Ministru ([4]),

— s ohledem na čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že Evropská unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin, vzhledem k tomu, že tyto hodnoty jsou univerzální a společné všem členským státům;

B. vzhledem k tomu, že Unie a její členské státy mají povinnost dodržovat zásady právního státu, demokracie, lidská práva a základní svobody a řídit se hodnotami a zásadami zakotvenými ve Smlouvách EU a v mezinárodních nástrojích v oblasti lidských práv a musí této povinnosti dostát; vzhledem k tomu, že v souladu s článkem 2, čl. 3 odst. 1 a článkem 7 Smlouvy o EU může Unie jednat v zájmu ochrany společných hodnot, na nichž je založena;

([1]) Úř. věst. C 356, 4.10.2018, s. 29.
([2]) Úř. věst. C 108, 26.3.2021, s. 107.
([3]) Přijaté texty, P9_TA(2019)0103.
([4]) Rozsudek ze dne 20. dubna 2021, Repubblika v. Il-Prim Ministru, C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311.

C. vzhledem k tomu, že Listina je součástí primárního práva EU; vzhledem k tomu, že svoboda projevu a svoboda a pluralita sdělovacích prostředků jsou zakotveny v článku 11 Listiny a v článku 10 Evropské úmluvy o lidských právech (EÚLP);

D. vzhledem k tomu, že nezávislost soudů je zakotvena v článku 19 odst. 1 SEU, v článku 47 Listiny a článku 6 EÚLP a představuje jeden ze zásadních požadavků demokratické zásady dělby moci;

E. vzhledem k tomu, že systematické odmítání ze strany členského státu dodržovat základní hodnoty Evropské unie a Smlouvy, jejichž smluvní stranou se dobrovolně stal, má dopad na EU jako celek;

F. vzhledem k tomu, že dne 16. října 2017 byla při bombovém útoku zavražděna maltská investigativní novinářka a blogerka Daphne Caruanová Galiziová, která bojovala proti korupci; vzhledem k tomu, že byla obětí šikany a četných výhrůžek v podobě výhrůžných telefonátů, dopisů a textových zpráv a rovněž žhářského útoku na její dům a zavraždění jejího psa; vzhledem k tomu, že pachatel její vraždy se přiznal a dne 16. března 2021 před soudem vypověděl, že dva roky předtím, než byla Daphne Caruanová Galiziová zavražděna, existoval jiný plán na její vraždu za použití pušky AK-47;

G. vzhledem k tomu, že vyšetřování vraždy vedené maltskými orgány za pomoci Europolu vedlo k identifikaci, obvinění a zahájení soudního řízení s několika podezřelými z vraždy a jednou osobou podezřelou z jejího plánování, a sice vlastníkem společnosti 17 Black Ltd. sídlící v Dubaji a bývalým členem správní rady společnosti ElectroGas Malta Ltd.; vzhledem k tomu, že do vyšetřování byl zapojen i americký Federální úřad pro vyšetřování (FBI);

H. vzhledem k tomu, že podle jednoho z údajných spolupachatelů a určitých nahrávek předložených během soudního řízení byl do plánování, financování a/nebo pokusu o zakrytí této vraždy zapleten bývalý vedoucí kanceláře maltského předsedy vlády;

I. vzhledem k tomu, že tento bývalý vedoucí kanceláře předsedy vlády po výslechu policií v souvislosti s vraždou Daphne Caruanové Galiziové dne 26. listopadu 2019 rezignoval; vzhledem k tomu, že dne 20. března 2021 byl spolu s několika svými obchodními společníky zatčen a obviněn z praní peněz, podvodu, korupce a padělání v jiném případě, kterým se zabývala Daphne Caruanová Galiziová při své práci; vzhledem k tomu, že dne 5. dubna 2021 byl propuštěn z vazby na kauci;

J. vzhledem k tomu, že dne 26. listopadu 2019 rezignoval tehdejší maltský ministr pro cestovní ruch, dříve ministr pro energetiku; vzhledem k tomu, že konsorcium investigativních novinářů zveřejnilo podrobnou zprávu o obchodních vazbách mezi určitou čínskou rodinou a tímto bývalým ministrem pro energetiku a také bývalým vedoucím kanceláře předsedy vlády ([5]); vzhledem k tomu, že tato čínská rodina údajně sehrála ústřední roli ve vyjednávání o investici čínské státní firmy Shanghai Electric Power ve výši 380 milionů EUR do maltské státní energetické společnosti Enemalta a je vlastníkem společností Dow's Media Company a Macbridge, přičemž společnost Macbridge plánovala zaplatit až 2 miliony USD panamským firmám kontrolovaným bývalým ministrem pro energetiku a bývalým vedoucím kanceláře předsedy vlády; vzhledem k tomu, že vyšetřování těchto obchodních transakcí bylo hlavní náplní práce Daphne Caruanové Galiziové v době, kdy byla zavražděna;

K. vzhledem k tomu, že nezávislé oficiální vyšetřování vraždy Daphne Caruanové Galiziové bylo zahájeno koncem roku 2019 a stále probíhá;

L. vzhledem k tomu, že jednomu z podezřelých v probíhajícím soudním řízení o vraždě Daphne Caruanové Galiziové byla udělena prezidentská milost za jeho podíl na jiném případě a že pod přísahou vypovídal před soudem; vzhledem k tomu, že podle jeho výpovědi mohl být do plánu na vraždu novinářky zapojen bývalý ministr hospodářství a že jeden ze současných ministrů ve vládě byl zapleten do závažného trestného činu, což vedlo ke spekulacím ohledně pokusu o loupež v hlavním sídle banky HSBC v Qormi v roce 2010, který skončil přestřelkou s policií;

([5]) „Zvláštní zpráva: finanční stopa ve vyšetřování vraždy Daphne sahá až do Číny" (Special Report: Money trail from Daphne murder probe stretches to China), *Reuters*, 29. března 2021.

Čtvrtek 29. dubna 2021

M. vzhledem k tomu, že bývalá parlamentní tajemnice pro občanská práva a reformu při maltském ministerstvu pro spravedlnost, rovnost a správu údajně přijala hotovost od osoby obviněné z objednávky vraždy Daphne Caruanové Galiziové poté, co tvrdila, že jednala jako zprostředkovatelka plánovaného prodeje nemovitosti v roce 2019; vzhledem k tomu, že k tomuto prodeji nemovitosti nikdy nedošlo;

N. vzhledem k tomu, že Komise ve své zprávě o stavu právního státu na Maltě za rok 2020 uvádí, že přetrvává hluboké znepokojení, pokud jde o boj proti korupci a organizované trestné činnosti; vzhledem k tomu, že stávající normy předcházení, vyšetřování a stíhání jsou zjevně nedostatečné; vzhledem k tomu, že to oslabuje důvěru občanů ve veřejné instituce, což může mít za následek nebezpečné propojení mezi zločineckými skupinami a veřejnými orgány; vzhledem k tomu, že organizovanou trestnou činnost umožňuje primárně korupce; vzhledem k tomu, že byl zahájen projekt strukturálních reforem s cílem řešit nedostatky a posílit institucionální protikorupční rámec, včetně prosazování práva a trestního stíhání;

O. vzhledem k tomu, že novináři, zejména investigativní novináři, jsou stále častěji cílem tzv. „strategických žalob proti účasti veřejnosti“, jejichž záměrem je pouze mařit jejich práci, vyhnout se veřejné kontrole a zabránit tomu, aby byly orgány pohnány k odpovědnosti, což má negativní dopad na svobodu sdělovacích prostředků; vzhledem k tomu, že před zavražděním Daphne Caruanové Galiziové byl zmrazen její majetek na základě předběžného soudního příkazu vydaného v souvislosti se čtyřmi žalobami pro urážku na cti, které podal bývalý maltský ministr hospodářství a jeho náměstek; vzhledem k tomu, že tyto žaloby patřily k celkem 42 občanskoprávním žalobám, které byly na novinářku před její smrtí podány, z nichž jednu podal tehdejší předseda vlády, dvě tehdejší ministr cestovního ruchu a dvě vedoucí kanceláře tehdejšího předsedy vlády;

1. je hluboce znepokojen nejnovějšími odhaleními ve vyšetřování vraždy Daphne Caruanové Galiziové, zejména možným zapojením ministrů vlády a osob jmenovaných na politické úrovni; bere na vědomí pokrok, jehož bylo při vyšetřování této vraždy dosaženo; opakuje však, že nedávná odhalení vyvolávají ohledně této kauzy a souvisejících vyšetřování nové otázky;

2. vyzývá maltskou vládu, aby využila veškeré potřebné prostředky a postavila před soud nejen každou osobu, která se na vraždě Daphne Caruanové Galiziové podílela, ale také všechny osoby zapletené do dalších vyšetřovaných nebo oznámených kauz, které novinářka odhalila před svým zavražděním; je přesvědčen, že činnost Daphne Caruanové Galiziové má zásadní význam pro odhalování korupce na Maltě a že nejnovější vývoj souvisejících vyšetřování potvrzuje nenahraditelnost nezávislých sdělovacích prostředků a aktivní občanské společnosti jako základních pilířů spravedlnosti, demokracie a právního státu;

3. opětovně vyzývá k plnému, systematickému zapojení Europolu do všech aspektů vyšetřování vraždy, jakož i do všech dalších souvisejících vyšetřování; žádá, aby se Europol zapojil intenzivněji, neboť tak bude dosaženo žádoucích výsledků;

4. vítá pokračování nezávislého veřejného vyšetřování vraždy Daphne Caruanové Galiziové; vyzývá vládu a příslušné maltské orgány, aby plně provedly všechna doporučení vyplývající z tohoto vyšetřování;

5. vyjadřuje znepokojení nad opakovaným nabízením a využíváním prezidentské milosti v souvislosti se soudním řízením ve věci vraždy; zdůrazňuje, že svědectví nabízená v souvislosti s jinými trestnými činy by měla být velmi pečlivě posuzována a neměla by být využívána k tomu, aby osoby zapletené do vraždy unikly plné spravedlnosti; avšak poznamenává, že prezidentská milost a dohoda o vině a trestu byly dva faktory, které vedly k zatčení jedné osoby podezřelé ze spáchání vraždy v listopadu 2019;

6. uznává pokrok, jehož bylo dosaženo, byť s velkým zpožděním, v některých vyšetřováních souvisejících s praním peněz a korupcí, zejména pokud jde o bývalého vedoucího kanceláře předsedy vlády; zdůrazňuje však, že nejnovější svědectví a odhalení upozornila na nové podezřelé skutečnosti a potenciální trestné činy, a vyzývá proto maltské orgány, aby neprodleně zahájily a vedly vyšetřování těchto případů; a to i pokud jde o možnou snahu veřejných činitelů o zakrytí důkazů a maření vyšetřování a soudního řízení;

7. domnívá se, že veškerá obvinění z korupce a podvodů, zejména na vysoké politické úrovni, by měla být vyšetřována a stíhána s náležitou důsledností a na patřičné úrovni, a to i pokud jde o možné zapojení zahraničních aktérů; táže se, zda je vhodné, aby obvinění vznesená proti bývalému parlamentnímu tajemníkovi pro občanská práva a reformy vyšetřoval jen komisař pro normy ve veřejném životě;

8. znovu opakuje, že maltská vláda musí považovat boj proti organizované trestné činnosti, korupci a zastrašování novinářů za nejvyšší prioritu;

9. bere na vědomí, že Soudní dvůr EU ve svém rozhodnutí ze dne 20. dubna 2021 shledal, že ustanovení zavedená v rámci maltské ústavní reformy v roce 2016 v souvislosti se jmenováním soudců posílila nezávislost justice, a byla tudíž v souladu s právem EU;

10. vyjadřuje hluboké politování nad tím, že vývoj na Maltě v posledních letech vedl k přetrvávajícímu závažnému ohrožení právního státu, demokracie a základních práv, včetně oblastí, jako je svoboda sdělovacích prostředků, nezávislost policie a soudnictví nebo svoboda pokojného shromažďování; domnívá se, že by měly být dále posíleny ústavní záruky, pokud jde o dělbu moci; konstatuje, že po provedení některých doporučení Komise, Rady Evropy a Benátské komise dosáhla maltská vláda v oblasti právního státu pokroku; vybízí maltskou vládu, aby pokračovala v posilování svých institucí;

11. je hluboce znepokojen některými zjištěními, jež Komise uvedla ve své zprávě o stavu právního státu na Maltě za rok 2020, zejména „hlubokými korupčními vzorci"; vítá nicméně zahájení projektu strukturálních reforem; znovu vyzývá Komisi, aby využila všech nástrojů a postupů, které má k dispozici, a zajistila plný soulad s právními předpisy EU, pokud jde o účinné fungování soudních systémů, boj proti praní peněz, bankovní dohled, zadávání veřejných zakázek a územní plánování a rozvoj;

12. opakuje svou výzvu maltským orgánům, aby plně provedly všechna zbývající doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy, Benátské komise, Skupiny států proti korupci (GRECO) a Výboru odborníků pro hodnocení opatření proti praní peněz a financování terorismu (Moneyval); domnívá se, že by měla být řádně provedena doporučení týkající se vnitrostátního parlamentu a jeho poslanců a účinku rozsudků Ústavního soudu a specializovaných tribunálů; vyzývá maltské orgány, aby požádaly Benátskou komisi o stanovisko ohledně souladu s jejími doporučeními; vyhrazuje si právo učinit takovou žádost sám v souladu s čl. 3 odst. 2 statutu Benátské komise a bodem 28 memoranda o porozumění mezi Radou Evropy a Evropskou unií;

13. uznává, že vražda Daphne Caruanové Galiziové vedla k reformám zaměřeným na zlepšení ochrany novinářů a na ochranu svobody sdělovacích prostředků; zdůrazňuje však, že maltské orgány by měly podniknout další prokazatelné kroky a stanovit dlouhodobá legislativní a politická opatření, která zajistí podmínky pro kritickou, nezávislou žurnalistiku na Maltě a odpovědnost politiků a úředníků, zejména pokud jde o předcházení veřejným nebo internetovým hrozbám, obtěžování, pronásledování a dehumanizaci novinářů a o trestání těchto jevů; vyzývá maltskou vládu, aby řešila stávající problémy týkající se svobody sdělovacích prostředků, nezávislosti regulačních orgánů pro sdělovací prostředky a veřejných a soukromých sdělovacích prostředků na politickém vměšování a nárůstu nenávistných projevů v sociálních médiích;

14. je hluboce znepokojen negativním dopadem režimů občanství a pobytu na integritu občanství EU; připomíná nedávná odhalení týkající se shovívavého výkladu požadavků na pobyt v souvislosti s naturalizací, úlohy zprostředkovatelů a zapojení veřejných činitelů; znovu vyzývá maltské orgány, aby zajistily transparentnost a ukončily, nikoli změnily své režimy občanství a pobytu pro investory; vyzývá Komisi, aby v příslušném případu porušení co nejdříve vydala odůvodněné stanovisko;

15. konstatuje, že ochrana investigativních novinářů a oznamovatelů má pro společnost prvořadou důležitost; bere na vědomí klíčovou úlohu mezinárodních a maltských organizací občanské společnosti a novinářů v dalším vyšetřování případu Daphne Caruanové Galiziové; vyzývá maltské orgány, aby za každou cenu a za všech okolností zajistily ochranu osobní bezpečnosti a živobytí, a tím i nezávislost novinářů a oznamovatelů; vyzývá maltské orgány, aby urychleně provedly směrnici (EU) 2019/1937 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie ([6]);

([6]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie (Úř. věst. L 305, 26.11.2019, s. 17).

Čtvrtek 29. dubna 2021

16. vyzývá Komisi, aby navrhla právní předpis EU regulující strategické žaloby proti účasti veřejnosti s cílem chránit novináře před šikanózními soudními řízeními; vyzývá maltské orgány, aby mezitím přijaly vnitrostátní právní úpravu těchto žalob; zdůrazňuje, že v souvislosti s bojem proti korupci a nesprávným úředním postupům by investigativní žurnalistice, jako nástroji veřejného zájmu, měla být věnována zvláštní pozornost a finanční podpora; zdůrazňuje, že pro řešení případů porušování svobody tisku a sdělovacích prostředků jsou zapotřebí mechanismy rychlé reakce a také fond pro přeshraniční investigativní žurnalistiku;

17. pověřuje svého předsedu, aby toto usnesení předal Komisi, Radě, vládám a parlamentům členských států, Radě Evropy a prezidentovi Maltské republiky.